

Rikosuhrimaksun aiheeton määrääminen

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Pohjanmaan käräjäoikeuden 2.7.2024 asiassa R 24/484 antamaan tuomioon nro 24/129571. Yksi asian vastaajista oli määrätty suorittamaan rikosuhrimaksu, vaikka riittäväksi seuraamukseksi hänen syykseen luetuista rikoksista oli katsottu Pohjanmaan käräjäoikeuden 4.1.2024 ja Pirkanmaan käräjäoikeuden 18.4.2024 hänelle aiemmin tuomitsemat rangaistukset.

SELVITYS

Asiassa puheenjohtajana toiminut käräjätuomari on 28.11.2025 antanut oikeuskanslerin häneltä pyytämän selvityksen. Lisäksi Pohjanmaan käräjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausuntonsa.

Käräjätuomari on ilmoittanut selvityksessään, että hän oli katsonut rikosuhrimaksusta annetun lain läpi, eikä kyseisenlaiseen tilanteeseen ollut löytynyt pykälää. Käräjätuomarin mukaan häneltä oli jäänyt kiireessä huomioimatta korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO 2021:71 ilmevä oikeusohje. Käräjätuomari on selvityksessään tuonut esiin, että hän normaalisti työskentelee siviiliasioiden osastolla ja ainoastaan sijaistaa rikosasioita eikä vastaavanlaista tapausta ollut aiemmin tullut vastaan. Hän on pahoitellut tapahtunutta ja ilmoittanut ryhtyneensä toimenpiteisiin aiheutuneen virheen korjaamiseksi tekemällä asiasta korkeimmalle oikeudelle purkuhakemuksen.

Käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan tuonut esiin, että käräjätuomarin työtilanne on ollut varsin hektinen hänen sijaistaessaan myös rikososastolla, vaikka hänen varsinainen toimenkuvansa oli käsitellä ja ratkaista siviiliasioita. Laamannin mukaan kyseessä on ollut varsin tulkinanvarainen kysymys, jota käräjätuomari on parhaan kykynsä mukaan pyrkinyt selvittämään ennen rikosasian ratkaisemista. Käräjätuomarin menettelyä rikosuhrimaksun määräämättä jättämisen osalta ei ole laamannin mukaan pidettävä erityisen moitittavana huomioiden se, ettei lainsäädännöstä suoraan ilmene se, tuleeko rikosuhrimaksu jättää määräämättä kyseisenlaisessa tilanteessa.

RATKAISU

Rikosuhrimaksusta annetun lain 2 §:n mukaan se, joka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta, on velvollinen suorittamaan rikosuhrimaksun.

Rikoslain 7 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan, jos ehdottomaan vankeusrangaistukseen tai yhdistelmä-rangaistukseen tuomittua syytetään hänen ennen tämän rangaistuksen tuomitsemista tekemästään muusta rikoksesta, voidaan aikaisempi ehdoton vankeusrangaistus tai yhdistelmä-rangaistus ottaa uutta rangaistusta määrättäessä kohtuuden mukaan huomioon rangaistusta alentavana tai lieventävänä seikkana. Uudesta rikoksesta voidaan myös tuomita laissa sille säädettyä vähimmäisaikaa lyhyempään vankeusrangaistukseen tai katsoa aikaisempi rangaistus riittäväksi seuraamukseksi myös myöhemmin käsiteltäväksi tulleesta rikoksesta.

Korkein oikeus on todennut ratkaisussaan KKO 2021:71, että rikosuhrimaksusta annetun lain 2 §:n rangaistukseen tuomitsemisen edellytys ei täyty silloin, kun aikaisempi rangaistus on rikoslain 7 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla katsottu riittäväksi seuraamukseksi myöhemmin syyksi luetusta rikoksesta. Näin ollen rikosuhrimaksua ei tule määrätä, jos aikaisempi rangaistus on katsottu riittäväksi seuraamukseksi. Korkeimman oikeuden ylimääräisenä muutoksenhakuna käsittelemässä asiassa käräjäoikeus oli lainvoiman saaneessa tuomiossaan rikoslain 7 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla katsonut vastaajalle tuomitun rangaistuksen riittäväksi seuraamukseksi myös tuomiossa syyksiluetuista rikoksista ja määrännyt tämän suorittamaan valtiolle rikosuhrimaksun. Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan rikosuhrimaksun määrääminen oli selvästi vastoin rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta ja tuomio perustui näin ollen ilmeisesti väärään lain soveltamiseen.

Käräjätuomari on menetellyt virheellisesti määrätessään vastaajan suorittamaan rikosuhrimaksun, vaikka vastaajalle aikaisemmin tuomitut rangaistukset katsottiin riittäväksi seuraamukseksi käräjäoikeuden asiassa vastaajan syyksi luetuista rikoksista. Kiinnitän kerrotun vuoksi käräjätuomarin huomiota huolellisuuteen ja tarkkuuteen rikosuhrimaksua koskevan sääntelyn soveltamisessa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala